

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: Доц. д-р Яница Петкова Димитрова,
Университет по библиотекознание и информационни технологии
Научна специалност: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“ по *научна специалност* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Марин Александров Паунов
Професор, доктор
Университет за национално и световно
стопанство

Тема на дисертационния труд: Култура, икономика и социално доверие с
изследване на ценностите на българите в европейски контекст

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3196./17.12.2019г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в *катедра/факултет* на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: *решения на КС 4/13.12.2019г. / ФС 12/17.12.2019 г.*

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 239 стандартни страници. Структуриран е в: увод, пет глави, заключение и списък на използваната литература.

Актуалността на дисертационния труд е свързана с подчертаване същественото значение на релацията култура – икономика за цялостното обществено развитие и акцентирание на доверието като многопластов конструкт с огромно отражение във всички обществени сфери. Представянето им е в контекста на българската действителност.

Обектът на изследването е трипластов - културата, икономическото представяне и социалното доверие, което се разбира както по принцип, така и съотнесено към етнокултурните рамки на България. **Предметът** на изследването е взаимовръзката на културата с икономиката, представянето на ролята и механизмите на формиране и въздействие на доминиращите ценности, мястото на генерализираното социално доверие като инфраструктурен елемент на културите, спецификата, следствията и основните причини за особеностите на българската ценностна система и на равнищата, формите и ефектите на българското (не)доверие. Тезите, защитавани и впоследствие доказани в дисертационния труд са свързани с изследването на взаимовръзките между националните култури и националните икономики с оглед на разбирането на икономическата динамика и в рефлексията им към политиките, които я оптимизират. Подробно е формулирано същественото значение, което има културата за цялостното обществено развитие, в частност икономическото и мотивационният компонент на ценностите. Представено е ново и по-широко концептуализиране на понятието за култура и разширяване на същността ѝ с включването на психологическите механизми на възприятия и мотивация. Фокусът на изследователското внимание е социалното доверие и неговите роля и значение, както и обособяването му като специфичен елемент при анализа на взаимовръзките, съществуващи между културата, икономиката и обществото. Ясното осъзнаване на кризата на ценностите и на доверието в България с насока създаването и въвеждането на адекватни политики е добра основа за бъдещо развитие. **Основната цел** на дисертационния труд е създаването на принос в развитието на теорията и практиката, свързани с разбирането за културата и социалното доверие и мястото им както в обществото, така и във връзка с икономиката и с индивидуалните механизми на перцепция и мотивация, и на тази основа е направено изследване на българската ценностна система и проявите на социално доверие в България.

Произтичащите от целта задачи са формулирани в дисертационния труд и в обобщаването на теоретичните изследвания и дебати за връзката култура-икономика. Изследването се фокусира върху задълбочаването на разбирането за същността на културата и значението ѝ в контекста на връзката „хомеостатични дисбаланси – мотивация – ценности – активност“. Подробно са изяснени същността и характеристиките на социалното доверие. Представени са проявленията, равнищата и измерението на икономическите ефекти на социалното доверие в България. Предложени са насоки за решаване на проблема с ценностите и доверието в българската действителност.

Авторът на дисертационния труд познава основните и актуални дебати в изследваната област, доказателство за което е използваната от него литература.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложните приноси са, както следва: анализ и обобщение на основните теми и позиции, в контекста на взаимовръзката между културата и икономиката в исторически и в съвременен план. Надграждане на разбирането за културата и мястото ѝ в обществото, както и връзката ѝ с икономиката; ново и по-задълбочено разбиране за същността на културата и значението ѝ. Акцентира се на формулирането и обяснението на механизма на въздействие на културата върху поведението на основата най-вече на връзката „хомеостатични дисбаланси –

мотивация – ценности – активност“; което я поставя в контекста на психологическите конструктори на перцепцията и мотивационния механизъм. Изяснена е същността на генерализираното социално доверие като понятие със статут на значима детерминанта за широк комплекс от социални отношения и явления, но същевременно и като основополагащ фундаментален обществен параметър, който не е обоснован съществено до момента. Представена и анализирана е ролята на генерализираното социално доверие като инфраструктурен елемент на културите, което е изключително полезно за изграждането на обяснителни конструктори и модели на връзката култура-икономика като цяло. Представен е анализ и последващо изясняване в сравнителен план /с държави от ЕС/ на спецификите на българския национален характер, намиращ своето изражение в българската ценностна система, както и на по-конкретните им проявления и причините за тях. Съществено е изследване на равнищата, измеренията и социално-икономическите ефекти на българското социално недоверие. Очертани са възможните политики, които да бъдат в центъра на наложителния широк обществен дебат за справяне с българската ценностна криза и за решаване на проблема с ценностите и доверието в българската действителност по линия на каналите, отговорни в най-висока степен за формирането на ценности и доверие.

В дисертационния труд са използвани методите на анализ и синтез, сравнителен анализ, дедукция, методът на наблюдението, дескриптивни статистически методи, корелационен анализ. Обработката и анализът, са дело на автора и за получените резултати се извършват с помощта на софтуерен продукт IBM SPSS Statistics, при анализа на резултатите е използван и Excel.

Ограниченията на изследването, са свързани с факта, че целта не е формулирането на всеобхватен модел на взаимодействието култура-икономика по принцип. Ограниченията са и по отношение на използваните данни, тяхната давност, прилаганият статистически анализ. На следващо място са очертани ограниченията при дискусиите, засягащи българските особености в сферата на ценностите и доверието. Ограничения има и при последния дял на разработката, където акцентът е поставен на бъдещото развитие на разглежданите проблеми и са отправени предложения за позитивна промяна в установения ценностен облик на българина и начините за решаване на проблема с ценностната криза в България. Целта на този дял не е предложението за създаване на конкретни политики, а провокирането на дебат и допълнителни изследвания в тази област.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът е посочил 15 публикации, монографии и статии в престижни научни издания на български и на английски езици, които приемам като напълно релевантни на проблематиката на дисертационното изследване.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат по обем и съдържание адекватно отразява дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като препоръка бих искала да дам насока за размисъл и бъдещо изследване на проф. Паунов – Възможно ли е теорията на Роналд Коуз за транзакционните разходи, да намери своето приложение в контекста на проблематиката на настоящия дисертационен труд?

7. Заключение

Безспорните научни достойнства, научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд *Култура, икономика и социално доверие с изследване на ценностите на българите в европейски контекст* на проф. Марин Паунов ми дават основание да гласувам положително за присъждането на научната степен „доктор на науките“ по научна специалност „Икономика и организация на труда“ в Университет за национално и световно стопанство.

04.03.2020 г.

Подпис: .....

POSITION PAPER

From: Yanica Petkova Dimitrova, Associate Professor, PhD;
UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES AND INFORMATION TECHNOLOGIES;
3.5. Public Communication and Information Sciences

Regarding: dissertation thesis for acquiring the scientific degree Doctor of Science in
Scientific Field 3.8. Economics (“Economics and Organisation of Labour”) at
UNWE

Author of dissertation: Marin Alexandrov Paunov
Professor, Ph.D.
UNWE

Dissertation Title:
Culture, Economy and Social Trust
(with a research on values of Bulgarians
in an European context)

Reason to present a review/position paper: member of the scientific jury for dissertation
thesis defense appointed by Order No 3196/17.12.2019 by the Vice Rector of UNWE.

1. D.Sc. Candidate

The D.Sc. candidate has presented his dissertation thesis for consideration at the Department “Human Resources and Social Protection” within the Faculty of General Economics at UNWE according to art. 39 of the Rules for the Implementation of the Academic Staff Development Act of Republic of Bulgaria. The opening of a procedure for defense of the dissertation thesis was made based on: decision of the Department Council of Department “Human Resources and

Social Protection” (№4/13.12.2019) and decision of the Faculty Council (No12/17.12.2019) of Faculty of General Economic at UNWE

1. Brief description of the dissertation presented

The dissertation has a volume of 239 official pages. It is structured in: an introduction, five chapters, a conclusion and a list of used literature.

The relevance of the dissertation is related to emphasizing the essential importance of the relation culture - economy for the whole social development and emphasizing trust as a multilayered construct with a significant impact in all public spheres. Their presentation is in the context of Bulgarian reality. The object of the study is three-layered - culture, economic performance and social trust, which is understood both in principle and about the ethnocultural framework of Bulgaria. The subject of the study is the interrelation of culture with the economy. It is present the role and mechanisms of formation and impact of dominant values. The dissertation has focused the place of generalized social trust as an infrastructural element of cultures. Research indicates the specificity, consequences and main reasons for the peculiarities of the Bulgarian value system and levels, the forms and effects of Bulgarian (un) trust. Theses defended and subsequently proven in the dissertation are related to the study of the interrelationships between national cultures and national economies to understand the economic dynamics and their reflection on the policies that optimize it. The essential importance of culture for overall social development, in particular, the financial and motivational component of values, is formulated in detail. A new and broader conceptualization of the concept of culture and its extension with the inclusion of psychological mechanisms of perceptions and motivation is presented. The focus of research attention is on social trust, its role and importance, as well as its isolation as a specific element in the analysis of the interconnections existing between culture, economy and society. A clear awareness of the crisis of values and confidence in Bulgaria to create and implement adequate policies is a reasonable basis for future development. The main goal of the dissertation is to contribute to the development of theory and practice related to the understanding of culture and social trust. It shows their place both in society and in the economy, and with the distinct mechanisms of perception and motivation. On this basis, a study of the specific Bulgarian value system and the manifestations of social trust in Bulgaria

has been made. The resulting tasks are formulated in the research and synthesis of theoretical studies and debates about the culture-economy relationship. The study focuses on deepening understanding of the essence of culture and its meaning in the context of the link "homeostatic imbalances - motivation - values - activity". The nature and characteristics of social trust have been clarified. The manifestations, levels and dimensions of the economic effects of social trust in Bulgaria are presented. Guidelines are proposed to address the problem of values and confidence in Bulgarian reality.

The author of the dissertation is familiar with the primary and current debates in the field of research, the proof of which is the literature he uses.

2. Evaluation of scientific and applied contributions

The scientific and applied contributions are as follows: analysis and summarization of the main topics and positions regarding the relationship between culture and the economy in historical and contemporary terms. Building on an understanding of culture and its place in society, as well as its relationship with the economy; new and more in-depth knowledge of the nature of culture and its meaning. Formulation and explanation of the mechanism of influence of culture on behaviour based mainly on the link "homeostatic imbalances - motivation - values - activity", which places it in the context of psychological constructs of perception and motivational mechanism. The essence of generalized social trust has been clarified as a concept with the status of a significant determinant for a wide range of social relations and phenomena, and as a fundamental social parameter, which has not been emphasized so far.

The role of generalized social trust as an infrastructure element of cultures is presented and analyzed, which is extremely useful for constructing explanatory constructs and models of the culture-economy relationship as a whole. Analysis and clarification in comparative terms / with EU countries / of the specifics of the Bulgarian national character, which is reflected in the Bulgarian value system, as well as their more specific manifestations and the reasons for them. The study of the levels, dimensions and socio-economic effects of Bulgarian social distrust is made. Possible policies have been outlined that will be at the centre of the wide-ranging public debate required to tackle the Bulgarian value crisis and to address the issue of

values and confidence in Bulgarian reality through the channels most responsible for values and trust formation. In the dissertation, the methods of analysis and synthesis, comparative analysis, deduction, the method of observation, descriptive statistical methods, correlation analysis are used. The author's processing and analysis are performed using the IBM SPSS Statistics software product for the results obtained, and Excel was used in the study of the results.

The limitations of the study are related to the fact that the aim is not to formulate a comprehensive model of culture-economy interaction in principle. The boundaries are related to the data used, their prescription, the statistical analysis applied. Next, the limitations of the discussions concerning the Bulgarian peculiarities in the sphere of values and trust are outlined. There are also limitations in the last part of the development, where the emphasis is on the future development of the problems under consideration and proposals are made for a positive change in the established value image of the Bulgarian and the ways to solve the problem with the value crisis in Bulgaria. The purpose of this title is not to propose specific policies, but to provoke debate and further research in this area.

4. Evaluation of dissertation publications

The author has cited 15 papers, monographs and articles in prestigious scientific magazines in Bulgarian and English, which I consider to be entirely relevant for the problems of the dissertation research.

5. Evaluation of the abstract

The submitted abstract, in terms of volume and content, adequately reflects the dissertation work.

6. Critical notes, recommendations and questions

As a recommendation, I would like to give guidance for reflection and future research to Prof. Paunov - Is Ronald Coase's theory of transaction costs possible to find its application in the context of the current thesis?

7. Conclusion

The undisputed scientific merits, scientific and applied contributions of the dissertation Culture, Economy and Social Trust (with a research on values of the Bulgarians in an European Context) by Prof. Marin Paunov give me a reason to vote positively for the award of the Doctor of Science degree majoring in Economics and Labor Organization at the University of National and World Economy.

04.03.2020

Signature:

/Associate Prof. Y.Dimitrova, PhD/